

29. Пащенко О. Заснування Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету / О. Пащенко // Наша культура. – 1936. – Кн. 10(18). – С. 671-677.
30. Держархів Хмельницької обл., ф.Р-582, оп.1, спр.100, 6 арк.

The author investigates the role of the public in the process of book funds formation of the fundamental library of the first Podillya high school – Kamianets'-Podil'sky state Ukrainian university, the meaning of its attempts to appropriate specialists training and providing with necessary scientific information in hard conditions of revolution and armed conflict.

Key words: *the fundamental library of Kamianets'-Podil'sky state Ukrainian university, I. Ohienko, public, donations, book fund.*

Отримано: 27.02.2015

УДК 027.7:378.4(477-25)

В. П. Ляхоцький,
м. Київ

**УНІВЕРСИТЕТСЬКА БІБЛІОТЕКА:
ВЕКТОР СУЧАСНОГО ПОСТУПУ
(кілька зауваг щодо розвитку наукової книгозбірні ДВНЗ
«Університет менеджменту освіти» Національної академії
педагогічних наук України в умовах новітніх викликів часу)**

У статті порушені питання пошуку шляхів вирішення актуальних проблем, що повстали перед працівниками бібліотечної сфери сучасної України у зв'язку з інтенсифікацією процесів глобалізації, переходу українського суспільства із фази індустріального виробництва до інформаційного, збільшення питомої ваги інформаційно-комунікативних технологій, продуктів і послуг, виникнення якісно нових комунікацій та ефективної інформаційної взаємодії членів світової спільноти, зростаючих можливостей користування національними і світовими інформаційними ресурсами, подолання інформаційної нерівності. Збереження і примноження, на сучасному етапі суспільних трансформацій, традицій діяльності всіх категорій бібліотек, у тому числі вищих навчальних закладів як осередків концентрації інформаційних ресурсів та культури, національних та світових цінностей, які неперечно мають супроводжуватися їх інтенсивною імплементацією у всепланетарний інформаційний і культурний простір. Викладено деякі аспекти перспектив діяльності Наукової бібліотеки Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України.

Ключові слова: *базові передумови, бібліотеки, університетські бібліотеки, наукова бібліотека, бібліотечна справа, взаємодія, громадянське суспільство, глобалізація, еволюція, електронна бібліотека, загальнолюдські цінності, інтелектуальний потенціал, інформаційне суспільство, інформаційна культура, інституційний репозитарій, імплементація, інтенсифікація, інформаційний ресурсний центр, інформаційне суспільство, інформаційні ресурси, інструмент, інформаційні послуги, інформаційні продукти, культурний простір, концентрація, комунікації, комплекс програмно-технічних засобів, людська спільнота, модель, модернізація, оцифровування, реформи, соціум, система, технології, трансформація, фактор, функції.*

Ні для кого не є секретом до певної міри пафосне й заформалізоване нині визначення бібліотек України як одного з найважливіших факторів культурної, освітньої та інформаційної структури держави, ефективного, дієвого інструмен-

ту формування громадянського суспільства. Проте на сучасному етапі суспільні трансформації впливають на еволюцію бібліотечної справи настільки рішуче, що змінюють не тільки всю систему бібліотечної праці і бібліотечних ресурсів, але і вперше ставлять питання про «межі» бібліотечного простору і самих основ існування традиційних бібліотек та їх функцій. А відтак, задля збереження системи й накопиченого десятиками поколінь подвижників творчої та професійної спадщини інформаційного і людського ресурсів, потребує нагального вироблення еволюційного курсу її модернізації. В іншому випадку революційний потік перетворень, викликаних невинним діалектичними процесами розвитку людської спільноти, врешті не залишить від неї нічого, окрім патетичного запису в анналах історії, експозицій музеїв, фондів окремих книжкових зібрань, найбільш цінних їх примірників, збережених відпоки точки зору кожного з наступних поколінь.

Перетинаючи рубіж половини другого десятка років III тисячоліття від Різдва Христового, знаходячись на першій фазі глобалізаційних процесів, коли для цивілізації головними продуктами стають не речі й енергія, а інформація і знання, що зумовлює перехід українського суспільства із фази індустріального виробництва до інформаційного, все інтенсивніше ми занурюємося у загальносвітловий потік заходів, спрямованих на оновлення змісту і сутності власного розвитку.

Тут доречно, на нашу думку, відзначити риси, які вирізняють сучасний соціум від попередніх, зокрема: наявність всеохоплюючого процесу створення глобального інформаційного простору, здатного забезпечити нову якість життя; збільшення питомої ваги інформаційно-комунікативних технологій, продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті країни; виникнення якісно нових комунікацій та ефективної інформаційної взаємодії громадян на засадах зростаючих можливостей користування національними і світовими інформаційними ресурсами; подолання інформаційної нерівності, задоволення людських потреб в інформаційних продуктах і послугах.

Серед базових передумов формування суспільства знань – прогресуюче нарощення його інтелектуального потенціалу, а значить й інформаційного ресурсу, вільного доступу до нього. Провідне місце в забезпеченні останнього і посідають бібліотеки та бібліотечно-інформаційні центри, які сприяють користуванню громадянами перевагами інформаційного суспільства, реалізації права на володіння інформацією, забезпечення можливості здійснення широкого спектру комунікації у мікро- та макросоціальних явищах. Важливе значення в цьому відіграє і забезпечення доступу до локальних інформаційних ресурсів та формування інформаційної культури особистості.

Відповідно, у наш швидкоплинний час, відбувається перехід до інтенсивного формування й розвитку нового соціокультурного образу бібліотек, здатних на основі використання існуючих інформаційних технологій до ефективного забезпечення сучасних потреб користувачів у бібліотечно-інформаційних продуктах та послугах, орієнтації на інтеграцію внутрішніх і зовнішніх інформаційних ресурсів з метою сприяння інформатизації та інтелектуалізації спільноти.

Збереження і примноження традицій діяльності усіх категорій бібліотек, у тому числі і університетських, як осередків концентрації інформаційних ресурсів та культури, національних та загальнолюдських цінностей, має супроводжуватися їх інтенсивною імплементацією у всепланетарний інформаційний і культурний простір. Відтак, вони покликані і можуть, за певних умов, стати ключовою ланкою у створенні єдиного інформаційно-бібліотечного простору, насамперед у тій чи іншій галузі людської діяльності та сфері знань.

Сучасна бібліотека вищого навчального закладу – інтегративний науковий центр, який вбирає в себе широкий спектр інформаційних та культурних компонентів, місія якого зумовлена посиленням значення інформації і знань в якості каталізатора суспільного розвитку, сприянні генеруванню знань шляхом забезпечення вільного доступу до інформації та збереження документованих знань як суспільного надбання.

Бібліотеки відігравали в минулому важливу роль у зосередженні, збереженні й поширенні генія людської думки, і на даному відрізку часу залишаються важливим компонентом інформаційного забезпечення суспільного розвитку. Однак невпинно зростаючий обсяг інформації, який зберігається в їх фондах у традиційній формі, ускладнює роботу з нею. А тому, в Україні, як і в усьому світі, нині поширюється тенденція оцифрування паперових документів та створення депозитаріїв, інституційних репозитаріїв та електронних бібліотек.

Однак статистика свідчить, що за останні роки, показники книговидачі й відвідуваності книгозбірень відчутно знижуються. Одним із вагомих факторів цього є активний перехід користувача до споживання електронних ресурсів безпосередньо на своєму робочому місці, у домашніх умовах тощо. Відтак особливу роль у розширенні доступу до інформації набувають електронні бібліотеки, які забезпечують користувачам можливість споживання широкого спектру повнотекстових ресурсів: енциклопедій і довідників, монографій, збірників наукових праць, періодики, підручників, навчальних посібників, тощо. Все впевненіше в наше життя входить поняття «електронна періодика». Із року в рік збільшується кількість електронних видань, які з'являються на електронних носіях й доступні як веб-ресурси.

Інституційні репозитарії (ІР) та електронні бібліотеки (ЕБ), які належать до найперспективнішого класу інформаційних систем, оптимізують зберігання найрізноманітніших за типом і місцем розташування колекцій електронних документів і значно поліпшують доступ до них. В інформаційних системах інтеграція даних передбачає забезпечення єдиного уніфікованого інтерфейсу для доступу до певної сукупності неоднорідних незалежних джерел даних зі створенням інтегрованого інформаційного простору розподілених і локальних електронних ресурсів установи та комплексу програмно-технічних засобів, що забезпечує їх використання і повнофункціональне керування ними.

Задля визначення локального магістрального напрямку розвитку, зокрема, Наукової бібліотеки ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» минулого року розроблено відповідну концепцію, яка базується, насамперед, на державних законодавчих актах та нормативно-правових документах: Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про національну програму інформатизації», «Положенні про електронно-освітні ресурси», затвердженого наказом МОН України № 1060, від 01.10.2012 р., ухвалах Президії НАПН України та Української бібліотечної асоціації, рішеннях бібліотечно-інформаційної ради при Президії НАПН України, «Концепції електронної бібліотеки НАПН України»; «Концепції науково-педагогічної електронної бібліотеки України ім. В.О. Сухомлинського», Стратегії розвитку наукової діяльності Університету менеджменту освіти на 2012-2020 рр., положенні про Наукову бібліотеку Університету менеджменту освіти.

Вона увірала в себе обґрунтовані цілі, принципи, напрями, завдання та пріоритети її розвитку на період 2014-2019 років.

Кілька слів про історію цього невеличкого храму педагогічної думки й людського досвіду, досягнутого ним у галузі освіти і виховання, а тепер й освіти упродовж усього життя.

Бібліотека – ровесниця вищого навчального закладу. Її фундація бере початок 1 квітня 1953 року. Завдяки архівним документам, які відклалися внаслідок функціонування навчального закладу, заснованого відповідно постанови Ради Міністрів УРСР, ЦК Компартії України за № 4249 від 27 грудня 1952 року «Про організацію при Міністерстві освіти УРСР Центрального інституту підвищення кваліфікації керівних працівників народної освіти», відомо, що з перших днів існування її діяльність унормовувалася Положенням, затвердженим колегією МО УРСР 28 квітня 1953 року. Документально засвідчені і зміни назв закладу, профілю його діяльності, адреси розташування в столиці України. У 1953-1970 рр. – на вул. С. Халтуріна, 2, тепер Паньківській, з 1970-1973 рр. – на вул. М. Жданова, 37, тепер П. Сагайдачного. Відомо, що відповідно до розпорядження Ради Міністрів УРСР 1973 року Центральному інституту вдосконалення вчителів було передано комплекс приміщень по вул. Артема, 52-а (Шевченківський р-н), де він розташований і нині.

Відповідно бібліотека розміщувалася в будівлях, в яких перебував заклад. У 1954 році їй було виділено лише одну аудиторію. При переїзді 1973 року до третього корпусу по вул. Артема, 52-а – уже три кімнати.

2007 року книгозбірню переведено до другого корпусу «академічного містечка» НАПН України до будівлі Інституту педагогіки, де вона розташовується і до цього дня. На 334 кв. м. розміщуються: просторий читальний зал, фондосховище, інші службові приміщення.

Наразі, бібліотека забезпечена необхідними меблями, обладнанням, комп'ютерною технікою. Для навчально-наукових пошуків запроваджено безкоштовні послуги користування всесвітньою інформаційною мережею Internet, Wi-Fi, широким спектром аудіовізуальних засобів.

Комплектування книжкового фонду, згідно з навчальними планами, на першому етапі її роботи, здійснювалося переважно безкоштовно, через бібліотечний колектор. Придбання літератури – у книжкових магазинах. Особлива увага приділялася поповненню фондів науково-методичною, навчальною та довідковою літературою з питань психології, педагогіки та окремими методиками викладання широкого реєстру переліку навчальних предметів. Згідно Закону СРСР «Про обов'язковий примірник» до бібліотеки надходили усі нові профільні видання зі столичних видавництв та інших, існуючих в Україні, видань.

Станом на січень 1954 р. книжковий фонд бібліотеки вже нараховував 684 примірник, з яких: соціально-економічної літератури – 1670, психолого-педагогічної – 1985, фонд періодичних видань – 386 примірників. Незабутній жест підтримки і солідарності виявили колеги з Київського інституту вчителів – у дар бібліотеці було передано понад 200 книжок, 6 стелажів, 3 книжкові втрини.

1973 року кількість книжок, що зберігалися в бібліотеці, перетнула рубіж 35000 примірників. У 90-ті роки доуккомплектування фонду не припинялося, і на початок 2001 р. він налічував уже 63000 книжок, з них – 9000 примірників періодичних видань. Цього ж року бібліотека заклала фонд авторефератів та дисертацій, які захищалися в спеціалізованих вчених радах ВНЗ України, довідковий фонд: енциклопедії, словники, інформаційно-бібліографічні покажчики тощо.

Станом на 1 січня 2015 р. книжковий фонд Наукової бібліотеки досяг відмітки понад 110000 примірників, з яких, зокрема, 438 рукописів дисертацій, 610 авторефератів, 45 назв періодичних видань (близько 1000 примірників щорічно).

У 2008 р. постановою Президії АПН України № 1-7/4-116 бібліотеці надано статус Наукової.

Сьогодні Наукова бібліотека Університету виконує притаманні їй статусу функції: *кумулятивну* – формування, накопичення, систематизації та організації

зберігання документально – інформаційних ресурсів; *сервісну* – організації пошуку та видачі документів, інформації за запитами різних категорій користувачів; *наукову* – вивчення інформаційних потреб користувачів, розробки алгоритмів пошуку необхідної інформації; *виховну* – формування у користувачів інноваційного мислення, сприяння підготовці кваліфікованих фахівців з високим рівнем інформаційної культури; *культурно-просвітницьку* – популяризації книги та мотивування читання через організацію традиційних і віртуальних виставок, тематичних оглядів, комплексних заходів, залучення студентської молоді до скарбів світової культури; *координуючу* – узгодження діяльності в сфері інформаційного забезпечення наукового та навчального процесів з підрозділами Університету.

Основні складові діяльності Наукової бібліотеки Університету менеджменту освіти: *фонди* (книжковий, періодичних видань, дисертаційних досліджень, авторефератів, бакалаврських і магістерських робіт); *каталоги* (абетковий, систематичний, дисертацій та авторефератів, тематична картотека статей); *бібліотечно-бібліографічне та інформаційне обслуговування* (бібліографічний опис літератури та періодичних видань, надання УДК – універсальної десятичної класифікації – науковим виданням, допомога користувачам у роботі з каталогами, участь в організації міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференцій, семінарів, проведення оглядів нових надходжень, моніторингу громадської думки серед викладачів, слухачів та студентів університету з метою виявлення тих напрямів діяльності, які потребують уведення інноваційних технологій у роботу наукової бібліотеки для ухвалення консолідованих рішень – *матеріально-технічна база* (меблі, стелажі, комп'ютерна техніка, бібліотечна техніка, інше обладнання); *кадри* (відповідно до структури університету, затвердженої президією НАПН України).

Відносні показники діяльності колективу книгозбірні засвідчують про високу ефективність його роботи та затребуваність інформаційного ресурсу. За результатами моніторингу, здійснюваного співробітниками Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В.О. Сухомлинського, вони сягають одних з найкращих для освітянських бібліотек НАПН України показників.

На базі наукової бібліотеки університету традиційно систематично відбуваються презентації книжкових фондів й періодичних видань, нових надходжень. Найпопулярнішими формами проведення цих публічних заходів стали – відкриті засідання кафедр, наукових лабораторій Університету, науково-педагогічного персоналу підвідомчих установ Національної академії педагогічних наук України у формі «круглих столів», тематичних і методологічних семінарів, педагогічних читань із залученням до участі у них слухачів курсів підвищення кваліфікації, студентів, магістрантів, аспірантів та докторантів. Репрезентування власних творчих доробків, наукових здобутків колективів перелічених категорій, що з одного боку, дає змогу ознайомити користувачів з новітньою інформацією, а з іншого, – стимулює науково-педагогічний склад до активного використання книжкового фонду. У арсеналі працівників бібліотеки і випробувана роками активна виставкова діяльність. Так, лише за останні 5 років ними було підготовлено близько 250 виставок, на яких було представлено понад 7 тисяч екземплярів друкованих видань.

Вищевикладене дає нам підстави зробити висновок, що за сучасною кваліфікаційною шкалою Наукова бібліотека Університету менеджменту освіти функціонує в межах *традиційної моделі* організації бібліотечної справи.

Для виконання завдань забезпечення інформаційною підтримкою, адекватною сучасним вимогам, колектив книгозбірні, керівництво вищого навчаль-

ного закладу докладає багато зусиль для створення умов трансформування бібліотеки у комбінацію традиційної та електронної моделі – «*Бібліотеку – інформаційний ресурсний центр*».

З цією метою для неї головним напрямками діяльності на сучасному етапі визначені: інформаційне забезпечення *інноваційного* розвитку освіти і науки, реалізація політики держави, спрямованої на створення умов для входження до глобального інформаційного простору з конкурентоспроможними інформаційними продуктами та послугами. Реалізація *інноваційної місії* бібліотеки, спрямовується на якісні зміни її діяльності, забезпечення в цьому системності та цілісності. Вона ґрунтується на основі комплексної модернізації бібліотеки, яка забезпечується впровадженням у діяльність бібліотеки інноваційних технологій:

1. Інновацій *продуктивних* – впровадження нових бібліотечних, бібліографічних та інформаційні послуг.
2. Інновацій *документальних* – поява нових видів документів (електронні носії).
3. Інновацій *організаційно-управлінських*, пов'язаних з розробкою і впровадженням нових форм і методів обслуговування, міжбібліотечною співпрацею і взаємодією, появою нових бібліотечних структур.
4. Інновацій *технологічних* – пов'язаних з вдосконаленням технологічних бібліотечно-інформаційно-бібліографічних процесів, викликаних технічним переоснащенням.
5. Інновацій *соціально-психологічних*, пов'язаних з інформаційною культурою користувачів і бібліотекарів.
6. Інновацій *професійних*, пов'язаних з одного боку з компетентністю бібліотекаря, з іншого – соціальним станом співробітників бібліотеки.

Упровадження науковою бібліотекою інноваційних процесів спрямовано, також на поліпшення якості бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Головним у цьому процесі є користувач бібліотечно-інформаційними послугами, отже, процес підвищення якості бібліотечно-інформаційних послуг спрямований на підвищення інтелектуального, професійного і культурного рівня особистості, що в підсумку дозволить особистості досягти необхідного соціального і професійного статусу в суспільстві, задовольнить її потреби.

Інноваційна місія наукової бібліотеки полягає також у формуванні і розвитку інфраструктури університету і в період дії Концепції реалізуватиметься за допомогою: створення інформаційної ресурсної бази Університету і інтеграції її у світовий інформаційний простір; формування і розвиток інформаційного забезпечення наукового та освітнього процесів і якісного наповнення аналітико-інформаційного ресурсу; постійної модернізації технології інформаційно-бібліотечної діяльності; організація корпоративної взаємодії у рамках інформаційної інфраструктури Університету; створення інституційного репозитарію, як передумови, в подальшому, формування електронної бібліотеки Університету.

Інноваційна місія наукової бібліотеки в інформаційній інфраструктурі зобов'язує підняти рівень інформаційного забезпечення на якісно новий щабель у всіх сферах діяльності університету – наукового, навчального, виховного. Аналітико-інформаційна ж продукція її має відповідати світовим стандартам, бути спрямованою на задоволення інформаційних потреб усіх категорій як користувачів, так і системи післядипломної педагогічної освіти України.

В основу Концепції закладені *принципи* діяльності, апробовані вітчизняною і міжнародною практикою: інноваційного підходу – основоположного щодо підтримки і розвитку бібліотечної справи, використання якого передбачає орієнтацію на інноваційні рішення з усіх напрямків компетенції концепції; комп-

лектування і системності; наукової обґрунтованості; відкритості процесів до інновацій; прогресивності і оптимальності в прийнятті рішень щодо вибору пріоритетів розвитку бібліотечної справи; відповідності соціокультурних процесів, спрямований на реформування і модернізацію діяльності наукової бібліотеки; соціальної орієнтованості; андрагогіки; прогресивності і оптимальності в прийнятті рішень про вибір пріоритетів у галузі розвитку бібліотечної справи; раціонального використання кадрових і матеріально-технічних ресурсів.

Діяльність колективу передбачається спрямувати за *пріоритетними напрямками*:

1. *Формування і розвиток інформаційно-бібліотечних ресурсів в інтересах користувачів, навчального та наукового процесів*, що передбачає вирішення наступних завдань: формування, облік, обробка бібліотечних ресурсів, відповідних вимогам навчального та наукового процесів, створення фонду інституційного репозитарію університету, в тому числі медіатеки, у якій містилися б не тільки інформаційні освітні ресурси, електронні версії навчальних та наукових видань викладачів університету за останні роки, а також аудіо-, відеоматеріали, нароби вчених освітньої галузі України та світу, що забезпечило б нову якість інформаційного обслуговування студентів і викладачів, слухачів курсів, магістрантів, аспірантів та докторантів, культури їх праці в єдиному інформаційно-освітньому просторі, спрямованої на розвиток творчого потенціалу особистості. *Механізми реалізації напрямку* – розвиток єдиного інформаційно-комунікаційного середовища, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію наукової бібліотеки та структурних підрозділів університету, її інтеграція в інформаційно-технологічну інфраструктуру закладів післядипломної педагогічної освіти України; проведення моніторингу ефективності використання інформаційно-бібліотечних ресурсів для визначення відповідності обсягу і складу ресурсів вимогам навчального процесу і наукової роботи університету, робота з накопичення, систематизації і організації зберігання електронних ресурсів і надання доступу до них; формування оптимального складу фонду різноманітних видань з позиції економічного обґрунтування і предметно-орієнтованої направленості; розширення спектру комплектування бібліотечного ресурсу з урахуванням перспективних напрямків наукових досліджень і освітніх програм; створення бази даних (БД) електронних навчально-методичних видань з забезпечення навчального процесу з авторизованим доступом через електронний каталог у мережі Інтернет; співробітництво з установами НАПН України з метою наповнення відомчої електронної бібліотеки електронними документами (ЕД) користувачами; нарощування електронної складової до 2019 року понад 60% загального складу інформаційного фонду.

2. *Побудова оптимальної системи обслуговування користувачів бібліотеки*. Його завдання: створення сучасної системи обслуговування користувачів, розширення переліку номенклатури послуг, забезпечення оперативності та комфортності обслуговування.

Механізми реалізації: упровадження в систему обслуговування он-лайн технологій; модернізація структури сторінки наукової бібліотеки на сайті університету; організація електронного читального залу. Надання доступу користувачам до електронних ресурсів бібліотеки власної генерації, світових і вітчизняних інформаційних ресурсів; створення сервісу «Віртуальна довідка», бази даних відповідей на однотипні запити користувачів; через авторизований доступ до електронного каталогу (ЕК) надання користувачам повних текстових доку-

ментів; оптимізація використання віддалених інформаційних ресурсів при забезпеченні оперативною інформацією керівного складу та кафедр університету відповідно до їх інформаційних запитів; поширення тематики науково-допоміжних і рекомендаційних бібліографічних показників; диференційний підхід інформаційної культури та з метою удосконалення системи надання методичної допомоги роботи з каталогами, іншими пошуковими системами; створення комфортних автоматизованих місць для індивідуальної роботи студентів, слухачів курсів підвищення кваліфікації, які б відповідали найновітнішому технологічному рівню з доступом до мережі Інтернет, у т. ч. з використанням Wi-Fi технологій; забезпечення персоналізації реєстрації користувачів з видачею електронних читачьких квитків, введення штрих коду; удосконалення системи інформування користувачів щодо інформаційно-бібліотечних ресурсів, послуг та публічних заходів, що проводяться Науковою бібліотекою з використанням сучасних інформаційних технологій; ведення електронної бази «Книгозабезпеченість навчального процесу в УМО»; створення електронної бази інформаційно-освітніх ресурсів віддаленого доступу на допомогу навчальної та наукової діяльності; оперативне надання інформації про склад навчальних інформаційних фондів за спеціальностями та дисциплінами для їх своєчасного поповнення; розвиток міжбібліотечного абонементу та міжнародного книгообміну навчальними закладами ППО України; формування легітимних електронних інформаційно-освітніх ресурсів видавництва, видавничих організацій, а також банків даних; створення інтерактивної системи взаємодії співробітників Наукової бібліотеки і кафедр університету з питань комплектування та доукомплектування навчально-методичною літературою; створення та розвиток системи замовлень «книга на вимогу», «книга на ніч»; проведення опитувань з діяльності наукової бібліотеки; розширення асортименту бібліотечно-інформаційних послуг; впровадження в роботу з комплектування фондів новітніх технологій з метою отримання оперативної інформації про асортимент і цінові пропозиції видавництва друкованої та електронної продукції, співпраця з видавництвами м. Києва та України щодо надання електронних версій профільних видань.

3. Модернізація інформаційно-бібліотечних процесів на основі впровадження та використання новітніх інформаційних технологій, завдання якого: визначення, впровадження та використання сучасних інформаційних технологій для створення електронної бібліотеки Університету менеджменту освіти.

Механізми реалізації: підтримка та технічний супровід діяльності наукової бібліотеки, поліпшення інформаційного та бібліотечного обслуговування, розміщення на сайті університету інформації про ресурси бібліотеки; накопичення, організація, зберігання, забезпечення збереження інформаційних ресурсів фонду електронної бібліотеки; оптимізація довідково-пошукового апарату фонду електронної бібліотеки; забезпечення локального та віддаленого доступу до власних і зовнішніх електронних ресурсів; переведення на електронний формат і створення електронного фонду видань науковців УМО та авторських праць системи ППО, вищих закладів освіти України на основі придбання прав використання твору.

4. Науково-методична діяльність наукової бібліотеки, який має такі завдання: науково-методичне забезпечення інноваційної діяльності Наукової бібліотеки.

Механізми реалізації: поліпшення внутрішньо-університетської організаційно-регламентуючої і методичної документації з дотриманням сучасних вимог і стандартів з бібліотечної справи; удосконалення форм і методів діяльності наукової бібліотеки, технологій бібліотечних процесів з використанням новітніх досяг-

вень бібліотечно-бібліографічної науки і практики, спрямованих на поліпшення якості обслуговування користувачів; проведення моніторингів, що сприятимуть прогнозованому розвитку наукової бібліотеки та модернізації її діяльності; аналіз та прогнозування інформаційних потреб користувачів, що сприятиме підвищенню рівня інформаційної діяльності наукової бібліотеки університету; відображення досягнень і досвіду роботи наукової бібліотеки у періодичних виданнях і збірниках наукових статей, налагодження випуску щорічного, а згодом щоквартального бюлетеню, серій; виявлення та дослідження джерел, збірок документів та матеріалів з історії університету менеджменту освіти для складання біографічних нарисів, бібліографічних покажчиків, підготовки статей, брошур тощо; розробка внутрішньо бібліотечних проєктів з розвитку інформаційно-бібліотечних процесів і сервісів; розробка грантових заявок на отримання доступу до інформаційних ресурсів; вивчення і впровадження інноваційних методів організації роботи; забезпечення моніторингу бібліометричних і наукометричних показників педагогічного персоналу науковців УМО; нормативно-правове забезпечення розвитку бібліотеки: розробка організаційно-методичних, організаційно-розпорядчих і технологічних документів; публікація статей та інших матеріалів співробітниками бібліотеки у професійній та іншій періодиці; випуск щорічного видання «Бібліотечний простір університету менеджменту освіти»; започаткування електронної та видавничої версій видань «Історія Університету менеджменту освіти» «Історія Наукової бібліотеки УМО», «Науково-методичні праці науковців ДВНЗ «УМО»», «Відомі вчені Університету» та ін.

5. Підвищення рівня інформаційно-комунікативної культури користувачів з урахуванням сучасних вимог до рівня інформаційної грамотності. Завдання його: активна участь у процесі формування інформаційної культури користувачів.

Механізми реалізації: проведення навчальних занять у межах системи взаємодії бібліотеки з кафедрами університету; проведення занять зі слухачами курсів підвищення кваліфікації, студентами, магістратури, аспірантами, докторантами та викладачами щодо питань роботи з повнотекстовими базами даних і методики пошуку, складання бібліографічного опису; консультування та надання практичної допомоги всім категоріям користувачів наукової бібліотеки з пошуку літератури в різних системах, бібліографічного опису документів, довідково-пошукового апарату бібліотеки, складу, розташування, структури фонду; інформування користувачів про надання бібліотекою ресурсів і послуг на днях кафедри, web-сторінці бібліотеки, семінарах тощо.

6. Корпоративне та міжнародне співробітництво. Розширення зв'язків між бібліотеками університету та ОПППО. Завдання: зміцнення наукової бібліотеки як інформаційного та методичного центру системи ППО у бібліотечній сфері діяльності. Організація доступу до ресурсів наукової бібліотеки закладів ППО України. Розширення міжнародних зв'язків, вихід на міжнародний інформаційний ринок.

Механізми реалізації: кількісне та якісне розширення фонду бібліотеки профільними журналами, зокрема, їх електронними версіями; корпоративне бібліотечне співробітництво: зміцнення зв'язків, координація та кооперація діяльності з бібліотеками системи ППО та НАПН України, подальший розвиток інтеграційних процесів; участь у роботі науково-теоретичних і науково-практичних конференцій, семінарів, форумах міжнародного та всеукраїнського рівнів; методичний супровід корпоративної взаємодії бібліотек з метою формування єдиного інформаційного простору; створення єдиної системи доступу до електронних освітніх ресурсів (ЕОР) спільно з Державною науковою педагогічною бі-

бібліотекою ім. В.О. Сухомлинського, ОІППО з організації єдиної точки доступу в межах організованої УФД та ІРБІС-корпорації на базі Наукової бібліотеки УМО; надання методичної, довідково-консультаційної допомоги бібліотекам системи ППО; активний розвиток міжнародного співробітництва при координації з відділом міжнародних зв'язків УМО: участь у міжнародних наукових, освітніх і культурних програмах та грантах; участь у міжнародних бібліотечних конгресах, семінарах та конференціях, міжнародних книжкових виставках та ярмарках; удосконалення системи міжбібліотечного абонементу з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій.

7. Підвищення професійної компетентності співробітниками бібліотеки. Завдання: підготовка бібліотекарів до роботи в електронному середовищі, підвищення кваліфікації та розвитку персоналу Наукової бібліотеки.

Механізми реалізації: забезпечення подальшого розвитку кадрового потенціалу як носія знань, що відповідає новітнім завданням, поставлених перед Науковою бібліотекою Університету викликами часу; удосконалення системи підвищення кваліфікації співробітників Наукової бібліотеки шляхом її участі у роботі відповідних курсів, тренінгів; заохочення співробітників наукової бібліотеки до участі у науково-практичних фахових конференціях і семінарах всіх рівнів; участь у заходах, присвячених навчанню роботі у корпоративних проєктах (Електронна бібліотека НАПН України); підготовка бібліотекарів до роботи в електронному середовищі (курси підвищення кваліфікації, стажування в освітянських бібліотеках МОН України, участь у семінарах, нарадах тощо для обміну досвідом); розробка програми підвищення кваліфікації та розвитку персоналу Наукової бібліотеки на довгостроковий період; удосконалення системи мотивації і стимулювання працівників бібліотеки; проведення періодичної атестації робочих місць за критеріями їх виробничої безпеки та організаційної ефективності.

8. Створення позитивного іміджу бібліотеки. Завдання: формування іміджевої політики, створення позитивного відношення суспільства до бібліотеки, підвищення престижу бібліотечної професії.

Механізми реалізації: формування іміджевої політики, остаточною метою якої є створення позитивного сприйняття суспільства до бібліотеки, активної підтримки її з боку Президії НАПН України, адміністрації Університету, привабливості для користувачів, підвищення престижу бібліотечної професії; проведення моніторингу громадської думки серед викладачів, слухачів та студентів Університету з метою виявлення тих напрямів діяльності, які потребують введення інноваційних технологій у роботі Наукової бібліотеки для прийняття консолідованих рішень; участь у роботі міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференцій, семінарів, співучасть у всеукраїнських дослідженнях для прогнозованого розвитку бібліотеки та модернізації її діяльності; оприлюднення результатів діяльності наукової бібліотеки ДВНЗ «УМО» у фахових періодичних виданнях на сайті УМО; популяризація видань з фонду Наукової бібліотеки через організацію віртуальних виставок, створення дайджесту нових надходжень.

Для підтримки заходів, направлених на виконання вище зазначених розділів концепції, насамперед потребує: забезпечення Наукової бібліотеки новітнім інформаційним ресурсом та програмними продуктами; оновлення парку комп'ютерної техніки читального залу; придбання зразків останнього покоління широкого спектру технічних засобів тощо.

Реалізація концепції розрахована на три етапи: *перший* – розробки нормативно-регламентуючої документації та інформаційно-технологічного забезпечення (2014-2015); *другий* – формування та використання електронного інформаційного ресурсу та відповідної довідкової та обслуговуючої систем (2015-2019); *третій* – створення інституційного репозитарію (електронної бібліотеки) (2019).

Бібліотека у процесі виконання планів розвитку має стати універсальним інформаційно-освітнім, науковим, культурно-просвітницьким, консалтинговим ресурсним центром Університету, а також системи післядипломної педагогічної освіти України із забезпечення усіх категорій користувачів вільним і комфортним доступом до корпоративних та глобальних інформаційних ресурсів, можливість отримувати широкий спектр послуг сучасного рівня. Провідником передових бібліотечно-інформаційних технологій та носієм високої культури обслуговування.

In the articles broken of question of search of ways of decision of actual problem, that rose in a revolt before the workers of library sphere of modern Ukraine in connection with intensification of processes of globalization, transition of Ukrainian society from the phase of industrial production to informative, gain in priority weight of informatively communicative technologies, products and services, foundation high-quality new communications and effective informative co-operation of members of world association, growing possibilities of the use of national and by world informative resources, overcoming of digital divide. Saving and increase, on the modern stage of public transformation, traditions activity of all of categories of libraries, including higher leaning establishments as cells of concentration of informative resources and bullets-rook, national and world values which beyond controversy have support them intensive implementation in planetary informative and cultural space. Some aspects of prospects activity of the Scientific Library of University of Management of formation of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine are expounded.

Key words: *basic premises, library, research library, university library, library, interaction, globalization, civil society, intellectual potential, information society, information resources, implementation, intensification, information services, information products, information resource centre, information society, communication, cultural space, information culture, institutional depository complex software and hardware, model, modernization of society, concentration, human values, digitization, reform, society, system, technology, transformation, factor functions human community, efficiency, evolution, electronic library.*

Отримано: 11.01.2015